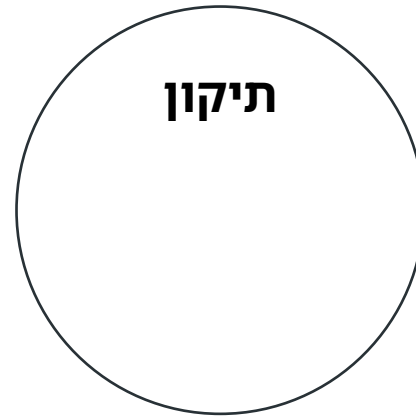
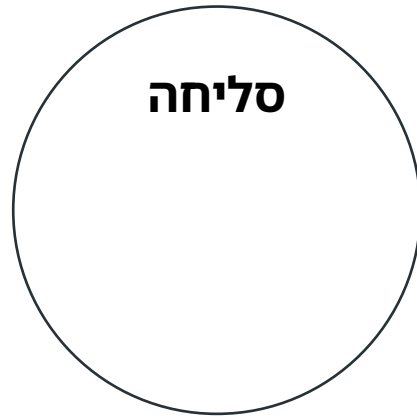
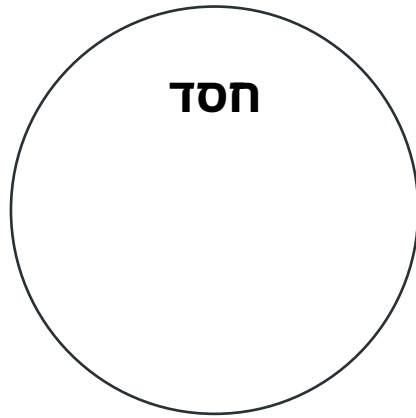




מפת מושגים



אפני... אפני...
כדי... אחי...
העקבות... אבא...
הצבוא... אחי...
השביא... וגם...
אס... אס...

כפרה	הקרבה	אחריות	שינוי	ויתור
נתינה	קירבה	חשבון נפש	תשובה	תקווה
פגיעה	אמון	התחלה	שבר	



בסליחה ובחסד



הרבה אנג'לה בוכדל

רבה רפורמית ממוצא קוריאני. עומדת בראש בית הכנסת המרכזי של מנהטן (מבתי הכנסת הגדולים בעולם). פעילה חברתית, ציונית, עוסקת גם בקידום הבנה בין-דתית.

חז"ל התייחסו ל'גמילות חסדים' בכובד ראש, וכך ראוי שננהג גם אנחנו. הם ראו ב'גמילות חסדים' תוכנית בנייה לעולם חרב. ברגעים של פגיעות ושל חולשה – מעשה של חסד יכול להיות הכול. האמון באנושות יכול להתחדש בכוחו של מעשה חסד אחד אז למה אנחנו לא עושים זאת יותר?

מחקר שנערך בקרב למעלה מ-600,000 בני אדם ב-144 מדינות, קבע שהתשובה הנפוצה ביותר לשאלה "מדוע לא גומלים חסדים?" היא החשש מהתגובה למעשה החסד. אנשים חוששים להעליב, או חוששים שיחשדו במניעים שלהם. המחקר מוכיח ש-99% מאלה שהחסד נעשה עבורם, לא רק מעריכים אותו, אלא אף מרגישים שהמעשה שינה אותם באופן מהותי.

זכרו, מעשה החסד נועד להחליף את הקורבן. יכול להיות שבתרבות המקדשת פרטיות ועצמאות של היחיד, יהיה קצת לא נוח, או מביך. החובה להגיש עזרה או לקבל חסד מאחרים עלולה לעורר אי-נוחות, אך ביהדות – החסד הוא חובה.

...

לעולם איננו מודעים לאתגרים ולמאבקים הניצבים בפני העומד/ת לדיננו. כל אחד/ת מאיתנו נושא/ת משא על גבו/ה. בכל מצב של התלבטות – בחרו בחסד.

אם אתם צריכים לכפר – חשבו על מעשה הדורש מכם הקרבה. אין לנו כוהן גדול. כולנו 'ממלכת כוהנים'. כל אחד/ת אחראי/ת בעצמו/ה, ומצב החברה כולה תלוי בכל אחד ואחת מאתנו.

האם אתם/ן יכולים/ות להתחייב למעשה אחד של חסד ביום? חשבו על כך. בכוחו של כל אחד ואחת מאתנו לבנות עולם שלם; עולם למישהו הזקוק לכך או עולמכם/ן שלכם/ן.

(ערב יום הכיפורים 2022; תורגם מדרשה שניתנה בעל פה)

כי חסד חפצתי ולא זבח (מדרש)

פעם אחת היה רבן יוחנן בן זכאי יוצא מירושלים והיה רבי יהושע הולך אחריו וראה בית המקדש חָרַב. אמר רבי יהושע: אוי לנו על זה [על בית המקדש] שהוא חרב, מקום שמכפרים בו עונותיהם של ישראל. אמר לו [רבי יוחנן בן זכאי]: בני, אל ירע לך – יש לנו כפרה אחת שהיא כמותה. ואיזה זה? גמילות חסדים. שנאמר: "כי חסד חפצתי ולא זבח" (הושע ו, ו).

(אבות דרבי נתן ד')

ביאור:

בתקופה שלאחר חורבן בית המקדש השני עברו רבי יוחנן ורבי יהושע ליד הריסות בית המקדש. רבי יהושע התאבל על אובדן המקום שהקריבו בו קורבנות ככפרה על חטאים, ורבי יוחנן ניחם אותו ואמר שעדיין ניתן לכפר – באמצעות 'גמילות חסדים'.

- ❓ עבור האדם הפשוט, מה ההבדל בין כפרה התלויה בעבודת הכהן בבית המקדש לבין כפרה המבוססת על 'גמילות חסדים'?
- ❓ כיצד 'גמילות חסדים' יכולה לכפר על מעשים רעים ועל טעויות?
- ❓ מה הופך מעשה חיובי למעשה חסד?

"עולם חסד יבנה" | הרבה אנג'לה בוכדל

לאחר החורבן אין יותר צורך בתיווך של הכוהן. כל אחד אחראי למעשיו, לחטאיו ולכפרתו. החכמים הבינו שעולם שנחרב על ידי שנאה, יכול להיבנות מחדש רק באמצעות אהבה. על כך נאמר בתהילים "עולם חסד יבנה" (תהילים פ"ט, ג). אתם יודעים מה ההבדל בין צדקה ל'גמילות חסדים'? צדקה היא הענקה של משאבים. 'גמילות חסדים' היא הענקה של כל אדם מעצמו/ה. חסד הוא הקרבה. החסד הוא גשר, הכוח להרים מישהו מייאוש, לרפא פצע.

- ❓ לדברי הרבה בוכדל, מה הקשר בין חסד לבין קורבנות? חשבו על מעשה של חסד שיש בו קורבן.
- ❓ האם חסד הנעשה מתוך חובה נחשב עדיין חסד?
- ❓ כיצד אדם בודד העושה מעשה של חסד, משפיע על קהילה או חברה? באיזה אופן 'גמילות חסדים' היא מעשה הבונה קהילה, ולא רק מעשה הנוגע לעושה החסד ולמקבלו בלבד?



מלכות שמים ואחריות חברתית | שלום רזנברג

"הלוא זה צום אֲבָחְרָהּוּ פִּתְחַ חֲרָצְבוֹת רְשַׁע הַתֵּר אֲגָדוֹת מוֹטָה וְשִׁלַּח רְצוּצִים חֲפָשִׁים וְכָל־מוֹטָה תִּנְתְּקוּ: הֲלוֹא פָּרַס לְרַעַב לְחֶמֶד וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בַּיִת כִּי־תִרְאֶה עָרֹם וְכִסְיֹתוֹ וּמִבְּשָׂרָךְ לֹא תִתְעַלֵּם:" (ישעיהו נ"ח, ו-ח).

מלכות שמיים פירושה גם תודעת חובותנו החברתיות כלפי העניים והסובלים. וזאת, לא רק כחובה אישית של נתינת צדקה, אלא כמשימה קולקטיבית המוטלת על המדינה כמדינה. בימים הנוראים חייבים אנו בחשבון נפש אישי, אך גם בחשבון נפש חברתי קולקטיבי: האמנם מילאנו את חובותינו כלפי החלשים, האמנם נתנו בית לעניים המרודים, האמנם פרסנו לרעב לחם, האומנם כיסינו את העירום, האומנם לא התעלמנו מאחינו, מבשרנו?

(בעקבות הזמן היהודי: הפילוסופיה של לוח השנה, עמ' 60; הוצ': ידיעות ספרים, 2013)

- ❓ מה הקשר בין צום לבין דאגה לאחר? מה אומר הנביא ישעיהו? מה מסביר כותב המאמר?
- ❓ מה ההבדל בין מחויבות אישית לבין משימת המדינה? למי מתכוונים באמירה: "המדינה אחראית"? מדוע חשוב שגם הפרט וגם החברה יהיו מחויבים לסייע?
- ❓ מדוע חשוב שגם המדינה תדאג למי שחסר לו, ולא רק הקהילה או אנשים פרטיים המסורים לכך?
- ❓ בחושבכם/ן על ישראל בראש השנה הנוכחי, איך הייתם/ן עונים/ות לשאלות חשבון הנפש הציבורי שמציע רזנברג?

מקורב

מילים: רחל שפירא, לחן: גברי מזור

שְׁיֵהֶיָה יוֹמְכֶם כְּמוֹ מְנִיפָה נִפְרָשֶׁת
שְׁיֵהֶיָה לְבַבְכֶם פְּתוּחַ לְאַהֲבָה,
קוֹ שֶׁל אֹר וְקוֹ שֶׁל חֵן וְקוֹ שֶׁל חֶסֶד
שְׁאֲפָשֶׁר לְרְאוֹת אוֹתָם גַּם מְקָרוֹב.

שְׁתֵּהִי קָלִים כְּעֲנָנִים
וְתִזְכּוּ לְשֹׁרֵשׁ בְּשָׂמַיִם
קוֹ שֶׁל חֵן וְקוֹ שֶׁל רַחֲמִים
שְׁאֲפָשֶׁר לְרְאוֹת גַּם מְקָרוֹב.

שְׁתַּבִּיטוּ בְּעֵינַיִם
וְאַחַר הֲצַהְרִים
מִיִּשְׁהוּ יִקְרָא מִן הַמְרַפֶּסֶת.
וְשִׁמְכֶם יֵהֶיָה כְּלַחֵן
וְאֵתוֹ תוֹכְלוּ לְקַחַת
קוֹ שֶׁל אֹר וְקוֹ שֶׁל חֵן וְקוֹ שֶׁל חֶסֶד.

שְׁתֵּהִי עָרִים כְּסִקָּרְנוֹת שֶׁל יָלָד
וְשִׁירְכֶם יָבִיא לְכֶם מִן הַשּׁוֹרוֹת -
קוֹ שֶׁל אֹר וְקוֹ שֶׁל תֵּם וְקוֹ שֶׁל תְּכֵלֶת
שְׁאֲפָשֶׁר לְרְאוֹת אוֹתָם גַּם מְקָרוֹב.

שְׁיֵהֶיָה חֲלוֹן לְכּוֹכְבִים
וּלְכָל סִפּוֹר יֵהֶיָה שׁוֹמֵעַ.
שְׁיֵהֶיָה מְקוֹם לְאַהֲוִיבִים
שְׁאֲפָשֶׁר לְרְאוֹת גַּם מְקָרוֹב.

שְׁתַּבִּיטוּ בְּעֵינַיִם
וְאַחַר הֲצַהְרִים
מִיִּשְׁהוּ יִקְרָא מִן הַמְרַפֶּסֶת.
וְשִׁמְכֶם יֵהֶיָה כְּלַחֵן
וְאֵתוֹ תוֹכְלוּ לְקַחַת
קוֹ שֶׁל אֹר וְקוֹ שֶׁל חֵן וְקוֹ שֶׁל חֶסֶד.

- ❓ מהם "קו של אור וקו של חן וקו של חסד"? מי מותח את הקווים? איך? איפה?
- ❓ אילו מילים או ביטויים בשיר יכולים להתפרש בתור הגדרת חסד או תיאורו?
- ❓ איזה קשר בין אנשים מתואר בשיר? מה הכוונה ב"לראות גם מקרוב"?